4633-f

Móra Ferencz

Az aranyszőrű bárány

A betlehemi csillag

1903

Szegedi Napló

SZTE Egyetemi Könyvtár
J000514004

Nyomatott Engel Lajos könyvnyomdájában Szegeden

4633-f

Az aranyszőrű bárány

J 830

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
Magyar Irodalomtörténeti Intézetének Könyvtára
Leltár napló: VI. a Lsz.: 1152
csoport: szám.
MAGYAR IRODALOMTÖRTÉNETI INTÉZET
SZEGED

I.

Mátyás király Budavárban
Szép vasárnap-délután
Pipázgatva ült magában,
Bent az utczai szobában
Épen délebéd-után.
Egyszer aztán vette észre,
Hogy királyi két szemére

Álmot hint az unalom
S nézelődni, szenderűzni
Kihajolt az ablakon.
Nyárlehelte fuvalom
Halksóhajtva hord be rajta
Csoda-édes illatot,
Mely a kertbül áradott,
A palota kertjibül,
Száz virágnak kelyhibül.
Száz virág közt legközépen

Körtefája áll kevélyen, —
Körtefának lombos ága
S ím e perczben lombos ágra
Vígcsörögve szarka szálla,
Farka billeg, mint szokása
— Vendégünk lesz, bárki lássa,
Szól magában a király
Örvendezve és feláll.
S nosza rajta, nosza nyomba,
Három szolga fürge dolga

Az ünneplő koronát
Ragyogóra kipuczolja.
Aranyos kard derekán,
Dali vállán drága dolmány,
A konyhába is kiszól,
Nagy bajúszát megsodorván:
— Gyere csak be, édes anyjok,
Vendégünk lesz még ma, hallod!
— Sok a dolgunk, mért ijesztget!
Vagy csak tréfát űz kegyelmed?

— Valami úgy súgja, vagy mi!
Jó lesz magad összekapni,
Szobalánynak is kiadni,
Hogy legyen ám gondja rád!
Gyöngykalárist a nyakadba
És adassad szép-magadra
Az ezüstös rokolyád!
S még a szépszavú király
Szája, nyelve meg sem áll:
Konyhaajtó szárnya koppan,

Súlyos lábak lépte dobban
És imé, uramfia,
Betoppan egy dalia.
Maga kényes, czifra-fényes,
Szája mézes, szava édes,
Bejelentve őkegyelmét,
Burkusország fejedelmét.

Ezenközben az udvaron
Támad is nagy riadalom:

Kapu nyílik, rácsa gördül,
Szerteszéjjel szolga görbül
S egy aranyos leptika,
Mint az álom, csak begördül.
Körülvette oldalaslag
Kísérőbe nagy lovashad,
Válogatott szép legények.
(Látni őket utczanépek
Majd betörték a palánkot!)
De a hintó csak megállott

S a legények, a leventék
Kesztyűs kézzel kiemelték
Burkusoknak királyát,
Mátyás keresztkomáját.

És a hintó ablakára
Ráfelejt a nap sugára,
Bár nem épen a komára,
Ki hagyottszín öregember,

Haja, bajsza, mint a kender, —
Hanem nem jött egyedül.
Csodakincset hord a hintó:
Száraz ágon rózsabimbó
A leány, ki benne ül.
Sohse látott tündérgyermek,
Az az orcza, az a termet
Tán nem is a földön termett —
S zengedezve róla verset,
A sebes szó megszegül.

Sok beszédnek sok az alja —
Mátyásék az ereszaljba
Körülveszik a vendéget,
(Kedves nekik, noha német!)
Ölelkeznek, csókolóznak,
Vége-hossza nincs a szónak.
— Isten hozta, koma, kelmed!
— Kerüljünk már, apja, beljebb!
— Hej, de megnőtt ez a kislány!
— Nagyobb, mint az anyja, nyilván!

— Abbiz isten, a komasszony!
Mért nem jött el, mért maradt honn?
— Jaj, csak azt ne kérdje kelmed —
A keresztlány így felelget
— Zöldvásárkor a galambom
Kendő nélkül járt a gangon
S fölfázott, vagy mi érte —
Ágynak esett szegényke.
És azolta
Hatvan orvos,

Patikáros,
Meg kirorgos
Kente, rakta,
Doktorolta
S most már talpra
Állította,
Csak kijönni nem lehet még . . .
— Ám pörölni van tehetség! —
Így az apja tódította.
— Ez bizony nem tréfasor,

Csak pióczát rakni rája,
Attul könnyebb lesz a mája! —
A királyné javasol.

Do beljebb is bekerülnek,
Kanapéra le is ülnek.
És amíg az asszonynépek,
— Szépek, mint az írott képek —
Vecsernyére mennek el,

Oldogatják a királyok,
Letevén a koronájok,
Ő nyelvüknek zárt lakatját
Tokaj édes nedvivel.
Burkusoknál mi az ujság?
Lesz-e mostan háborúság?
Krumpli, búza hogy fizet?
Kecsegtet-e bő szüret?
No megint az ország dolga:
Aki munkál, az a szolga,

Az az árva, az a koldus,
Akár magyar, akár burkus!
De az a sok széltoló
Bölcs tanácsos, hív miniszter
(Jaj, az ember szólni sem mer!)
Egytül-egyig naplopó!
Ittak erre oszt' nagyot.
— No hát annyit mondhatok —
Monda Mátyás mosolyogva
— Van itt szolga, mint a polyva

S akad köztük olyan is,
Aki hozzám nem hamis.
De azért
Legkiváltkép egy juhászom
Valahol a Dunaháton
Én sem adnám a világon
Semmilyen miniszterért.
Mert minisztert és lakájt
Lelhetek minden bokorban, —
De mint ez az egy juhász,

A világon sincs több ollyan!
Mert az engem meg nem csalna
Annyival, mint egy szál szalma
S hogy egy kolomp, nem egy bárány,
Elsikkadna szőre-szálán,
Eset arra nem vagyon!
És szegény bár, mint az ujjom,
Hogy hazudni megtanuljon,
Nincsen arra hatalom,
Azt az egyet fogadom!

— Hát komám, ez móka persze?
— De komám, hát úgy ösmersz-e?
— Dono, hiszen meglehet,
Ha rajta van a szemed,
Vagy strázsával őrzeted.
De ha hosszu fékre hagynád,
Tudom Isten, elébb adnád
Ezt a nagy dicséretet!
— Dohát ahhoz, ollyan ember,
A gyanú még akkor sem ver!

— Egyik kutya, másik eb!

— Kételkedj, ha nem hiszed!

— Ha fogadnánk, Isten ucsese...

— Ha te nem félsz, én meg ugyse!

— Felteszem a félországom!

— Hunczut, aki bánja! állom!

— De a próbát hogy javallod?

— Úgy eszelném én ki, hallod,

Hogy van ennél a juhásznál

Odakint egy aranybárány,

Ennivaló kis portéka,
Török császár ajándéka,
Csald el azt, ha el tudod!
— No, az nem lesz nagy dolog!
— Hogy veszed meg, azt te lásd!
— Igyuk meg az áldomást!
— De tüzelj úgy atyafi,
Mert megbánja valaki!
— Tán te bánod már, komám?
— Ehol van a parolám!

Mivel már az asszonynépek
Vetenyérül hazatértek
S vacsorához készülének:
Ebben maradt a dolog.

Mátyás király palotáján
Jó széles az ablakpárkány:
Onnan nézte a királylány,
A budai hegyek táján

Az alkonytűz hogy lobog.

— De szép itt a napleszállás!

— Holnap szél lesz, — mondja Mátyás.

II.

Alig tetszett még a hajnal
Piros arczczal, szőke hajjal,
Burkusoknak jó királya
Szűrt akasztott a nyakába,
Tenyerébe szedte lábát
És elindult megkeresni
Hollós Mátyás hív juhászát.

Méne, méne, mendegéle,
Míg nem ére híves érre,
Híves értül jobbra-balra
Véghetetlen nagy mezőre,
Selyemfűvü legelőre.
S véghetetlen nagy mezőn,
Selyemfűvü legelőn
Annyi jószág, mint a hangya,
Szerteszét, mint a kalangya
S legközépen aki áll

Hosszú botra támaszkodva,
Nem is ollyan szolgaforma,
Valóságos kiskirály.
Játszadozgat a lábánál
Aranyszőrű gyenge bárány,
Fekszik, ugrik, fut, megáll,
Fürge, mintha lapta volna,
Szakadatlan cseng kolompja —
Közelebb lép a király.
Hát egyszerre két szelindek,

Farkasoknál nem szelidebb,
Kéri ám az úti passzust!
A burkusban elfogy a szusz.
Jó szerencse, hogy a gazda
Feltekint a nagy zsivajra:
— Csiba Kőrös, csitt Lapuj!
És a két eb meglapul.
— Adjon Isten! — Fogadj Isten!
— Mire végzi kelmed itten?
— Láthatja kend, mit csinálok:

A juhaim után járok.
— Az ám, látom magam is,
De kérdje már maga is,
Mi járatban járok én,
Pitymalatnak idején?
— Ha akarja, majd kimondja!
— Nem jöttem ám kutyanyomba
Bárányt vennék, ha lehet!
— Ha van pénze, hát vehet.
— Jól fest ez az aranyszőrű,

Kár, hogy illyen kisnövésű!
Ha czélzásom nem hibás,
Azzal lesz ez egyivás,
Amit a mult hetekben
Verbuváltam Szegeden.
Örül, tudom, az anyjukom,
Ha a párját elviszem!
— Már azt, bátya, nem hiszem!
— Jaj, de ingyen nem kivánom!
— De kivánja semmi áron!

— Egy kád arany a foglaló!
— De ha egyszer nem eladó!
— Értsen hát szót, balga ember!
— No de rögtön hagyja el, mer'...
Kutya menykő-terítette!
Ezt a bárányt kiszemelte
Mátyás király ő magának,
Kis-családja játékának!
— Tizszer annyi lesz az ára,
Százszor annyi ráadása. —

Fa se dől le egy csapásra —
— Ejnye, bátya, eb az ingét!
Takarodjon rögtön innét,
Ha a szép szót meg nem érti, —
De az embert mit kísérti!
Nem vagyok én ollyanféle,
Nem kell nekem senki pénze.
Ez a bárány a királyé,
Csak tulajdon ő magáé,
Rajta van a bélyege,

Alkudjon meg ő vele!
Itt nincs vásár, annyi szent,
Ballagjon csak vissza kend!
— De de nézze, fura ember,
Vesz aranynya, mint a tenger!
Vehet rajta népet, várat,
A királynak fittyet hányhat!
Minek ez a szörnyű dér-dur?
— Bolond lyukbul bolond szél fuj.
Ami engem néz pedig,

Hát éntőlem meg se álljon,
Csak sivítsen, csak dudáljon,
Akár holnap reggelig.
Amit mondtam, ujra mondom:
Nem eladó. Vége. Punktum.
És éntőlem ezután,
Értse meg kend magyarán,
Járhat a kenyérlesője,
Azt se mondom; bá-e, bű-e.—

És előszed a karámbul
Érett sajtot, kenyeret,
Jóízüen eszeget.

A király csak ámul-bámul.
— No de nézze, atyámfia,
Nem lesz abbul semmi hiba,
A királynak mondja kelmed,
Hisz szavának ő megenged,

Hogy rossz ember lopta el,
Vagy a héja vitte el.
Elorozta nádi farkas.
Ott legelt, ahol tilalmas,
Belefúlt az ér vizébe,
Motosz esett a fejébe,
Vagy ez érte, vagy az érte,
Vagy az ördög jött el érte,
Elhiszik mind odafönt!

Csönd.

Már a nyelvit majd kiölti,
Már a lelkit majd kitölti,
De hasztalan rimánkodik,
De hasztalan czigánykodik,
Hogy a lábán alig áll —
Mert a juhász rá se hallgat,
A körössel játszadozgat
S verebeket hajigál

És beszélhetsz holtodig,
Vagy a szád még elkopik,
Burkusoknak jó királya,
Csak hiába!
Ily nagy fára,
Még mióta megszülettél,
Soha fejszét nem emeltél!
Mert a kőbül
Nem nagy tralla tejet fejni
S egy szál szőrbül

Pipaszárat fúrni semmi:
De a bárányt, jó királyom,
Nem kapod meg semmi áron!
Mit ér a nagy hatalom!
Oda fél birodalom!
No meg hozzá még a szégyen!

Mit tegyen mást, visszamégyen
Ő felsége s mint a gyermek,
Kit nagyobbak orron vertek,

Nagydohogva mén, azonban
Több izromban visszahorkan
S távolabbrul a juhászra
Foga csattog, öklit rázza.

— Eb a német kutya nélkül,
Szól utána a juhász
És a gyepre leheverve
Fütyörészget, furulyáz.

A király meg haza ér,
Tűz az arcza, szeme vér
S lélek nélkül egy sarokban,
Mint a vert vad, csak ledobban.
Lánya nyomban kérdezi,
Mi van véle, mi leli?
Hogy tán nem jót tett a séta?
Vagy rossz hírrel jött staféta?
Vagy a szíve kalapál?
Vagy a máj nem szuperál?
Összehordott berket-ungot,

Még az apja talpra ugrott:
— Oda van a stafirungod!
S nyöszörögve elbeszélte,
Hogy mi történt, mi se véle.

No hát itten, gyöngyömadta,
Kis kacsóit összecsapta
S nem ijedt meg a kisasszony:
— Ó, apám, ez ne agaszszon!
Nyugasztald meg magadat,

Én magam majd azalatt
Egyet-kettőt fordulok
S rendbe lészen a dolog.

Csókra nyujtja néki száját
S szöghajának sűrü sátrát
Lesimítja koronával,
Karmazsinszín pántlikával.
Szőtt ezüst a ruha rajta,
Karbunkulus-kő a csatja,

Selyemtintok az orczáján,
Sámi kendő van a vállán —
Ékesebb, mint a szivárvány,
És az utcza, hol papucscsa
Aranypatkós sarka csattog,
Mind virágba van borulva,
Rózsa nyilik, rózsa hajt ott.
Szellő lengett, szép szagú,
Madár zengett, szép szavú,
Mindenütt, amerre ménc.

Méne, méne, mendegéle
S alkonyattal még elére
Hives érre, nagy mezőre,
Selyemfűvü legelőre.
Hives érnél, nagy mezőn,
Selyemfűvü legelőn
Annyi jószág, mint a hangya,
Szerteszét, mint a kalangya
S legközépen aki áll,
Hosszú botra támaszkodva,

Nem is ollyan szolgaforma,
Valóságos kis-király.
Dörgölődzik a lábánál
Aranyszőrű gyenge bárány,
S ahogy mozdul, a nyakán
Álmosan cseng kis kolompja
Szeme bágyadt, maga lomha —
Közelebb ér a leány —
Hát egyszerre két szelindek
(Kezes bárány nem szelídebb!)

Fut elébe buffogatva,
Bompos farkát csóválgatva.
Nézi, nézi a juhász
S szemit véli, hogy káprázik.
Megszólal a királylány itt:
— Szép galambom, mit csinálsz?
— Épen téged vártalak,
Meseséli gyöngyalak!
Hol veszed te itt magad,
Ahol még a madár sem jár?

Rákacsint egy égő szempár:

— Nem tudtam, hogy nem szabad!

— Jaj, dehogy nem, tulipántom!

Hiszen inkább azt se bánom,

Ha idébb jössz, közelebb!

Királyleány odamegy.

— Hej, kinek vélsz, szép legény?

— Szép leánynak látlak én.

— Nem úgy értem, jaj te balga:

Ha a rangom hogy mifajta?

— Tündérektől sarjadál,
S könnyű tiszted abban áll,
Hogy az ifjú földi embert,
Ki elejbed állna, meguerd
Tűzszemeddel, éjhajaddal,
Rózsaszáddal, hónyakaddal,
S kit szivedre szíve hajt,
Szívtelen te bajba csald!
A leányka fölsohajt:
— Do hiszen nagy valami

A kisebbet bántani!

De csak illyen bús ne lennék,

A tréfáért megfizetnék, —

Jaj, de nagy a bánatom!

— Mondd, ki bántott, angyalom?

— Hát sétálni voltam épen...

— Eltévedtél erdőmélyen?

— Sebforrasztó balzsamért...

— A szerelem szíven ért?

— Édes apám kezire

S addig-addig imbolyogtam,
Hogy az úttul elbolyongtam
S eljutottam ím ide.
— A szerelem kertjibe,
Aholott a balzsamot
Szívre, sebre megkapod
S útad nem lesz hasztalan.
— Ej, ne légy oly csintalan!
Nádd, a nap már haza ballag,
Hamarosan hull a harmat,

Rám borul az éjszaka:
Hogy mehessek hát haza?
Az útat sem ösmerem
S kérni tőled nem merem,
Adsz-e szállást éjszakára, —
El se birok menni bárha.
— De ha mégy, se eresztelek,
Eszem azt a szép szentedet.
Mert bizony az illyen helyen
Van csodasok veszedelem:

Hol varangyos béka vartyog,
Hol csikasz vad fúva hortyog,
Hol lidércz ül nyárfa ormán,
Nádba leskel vén boszorkány,
Rémületes sok csoda,
Jaj, dehogy mégy, sehova!
Azután az én karámom!
Vedd szemügyre, gyöngyvirágom!
Nincs palota veleérő,
A teteje égig érő

És az is csak valami,
Hogy szelekkel
Minden reggel
Az Úristen söpri ki.
S puha párnán, pelyhes ágyon,
Majd meglátod, angyalom,
Vincs oly édes nyugalom,
Mint ezen az én subámon!
Mert ezen a puszta tájon
Aranyszárnyon száll az álom

S kipihenhedd jól magad,
Még a hajnal felhasad.

— Jaj, csakhogy van más baj is még, —
Rátekint a lányka ismét
— Reggel óta éhen, szomjan
Tévelygvén a vadonban,
Alig állok lábamon...
— Eszem azt a piczi szádot,
Épen csak a szó hibádzott, —

Hát mit ennél, angyalom?
Kell-e nektár, kell-e manna?
— Gyenge bárány nem akadna?
— Fűszál annyi nincs a réten,
Csillag annyi nincs az égen!
Válaszd a legszebbiket!
— Mindegy nékem, elhihedd!
Ám betöltöm kedvedet
S megtekintem szaporán,
Mi legyen a vacsorám?

Jaj, ez itt de nagyfülű!
Csupa egy csont ez a tarka!
Ez meg kisebb, mint a farka,
Ez meg itt már kész ürű!
Hát az ottan micsoda?
Jaj, de édes kis csoda!
Aranyszőre igazéndi?
— Az ám, verje meg az ánti!
És azért kell oly nagyon
Szörnyű becsben tartanom

És ügyelnem jobban erre,
Mint tulajdon két szememre
S légy, ha néha rárepül,
Azt is el kell hajtanom!
— Jaj, ne is mondd, csillagom!
Mire egyszer rákivánok,
Többet attul el nem állok
S nyugton addig nem leszek,
Amig ebből nem eszek!
— De ne légy hát oly gyerek!

Nem adnálak egész nyájért,
De ezért az egy bárányért
Életemmel felelek!
— Hát te illyen gyáva vagy?
Ennyit ér csak a szavad?
Ha úgy félted, mért igérted...
— Od'adom a lelkem érted,
De első a becsület!
— S te még most is azt hiszed,
Hogy legénynek tartalak?

Nem vagyok oly balgatag!
Ki így ura szavának,
Maradjon az magának!
— De haragudj, aranyszálam,
Maradj vélem, maradj nálam!
S hogy ne halljam panaszodat,
Rád rakom a csillagokat!
De ezt, látod, nem lehet...
— Csak azért sem engedek!
Vagy a bárány: vagy megyek!

— No hát akkor adj kezet
S bár ez jóra nem vezet,
Kössünk alkut szaporán . . .
— Od'adom a koronám,
Ezüstbül szőtt rokolyám!
— Nem kell nekem illyenféle,
Mit csinálnék itten véle . . .
— Hát mit kivánsz, szép babám,
Aranyszőrű barikádért?
— Két szeméért: két szemed,

Szíveért: a szívedet
S tenmagadat őmagáért! —
A királylány mit tegyen?
Nem épen a félországért,
Inkább apja bánatáért,
Leginkább a szép juhászért
Rámosolygott: — Szívesen!

S hogy kimondja, rája nyomta
Fehérvári bicska villog.

Aranybárány halva csillog,
Balta csattog, rőzse pattog,
Szolgafán a paprikás —
Tüze mellé telepedve
Lesi főttit epekedve
A királylány, a juhász.

Köröskörül a mezőn
Minden élet néma lőn.

S hogy kihamvadt a parázs,
Sohse érzett szent varázs
Áradt el a legelőn.
A sötétlő nyáj felett
Boldog, enyhe béke lenge,
Egy kolomp ha néha csenge
S csak a tücskök czirpegése
S a virágok lélekzése
Nevetett.

S hogy a hajnal ég az égen,
A királylány hazamégyen.
Karján van a bárány bőre, —
S merre lebben, szürkületben
Napként csillog gyapja, szőre.

III.

Reggel aztán a juhász
Nem danol, nem furulyáz:
Érzi, rossz fát tett a tűzre.
És a lélekösmeret
Addig fúrta, addig űzte,
Amíg útnak nem eredt,

Árkon-bokron át Budába,
A királynak hajlokába,
Nem habozva emberül
Számot adni vétkirül.

Hát amint megy, mendegél,
Hideg rázza, gyötri: fél.
Mert mi lesz most ővele?
Karddal vágják kétfele?
Avagy húzzák nyársba menten?

Vagy megnyúzzák eleventen?
Vagy csak épen felakasztják?
Legalább is megcsapatják!
Noha minden ize ég,
Nem fázott így soha még.

De megint csak fölmelegszik,
Amikor elejbe tetszik,
Aki miatt félrelépe,
A leánynak szép személye!

Az orczája hó, de még
Bogárnál is feketébb
Az a hosszú, puha haj . . .
Haja, haj!
Mit szól ehhez a király?
Jut eszébe és megáll.

Hát amint ott álldogál,
Árokparton mered rája

Ürgelyuknak kerek szája
— Hopp, megállj!
Gondol egyet s ürgelyukba
Hosszú botját beledugja,
A subáját adja rája,
Kalapjával koronázza
És királynak véve ezt,
Kilencz lépést hátra lép,
Háromnal jő közelébb,
S meghajolva szólni kezd:

— Jó reggelt, uram-királyom!

— Adjon isten, hív juhászom!

— Egy ujsággal igyekeztem!

— Dosza hivem, add elejbem!

— Hát az aranyszőrű bárányt

Elrabolta nádi farkas . . .

— Mért épen az aranyszőrűt?

Szedte-vette szolga, hallgass!

— Do ennyel nem sokra mék,

Fikomadta teremtette! —

A motyóját összeszedte
S búsan ballagott odébb.

Jaj, de mikor olyan szép volt!
Szeme kékebb, mint az égbolt!
Valóságos czukorbábu,
Fehérkezű, fehérlábu!
Ahogy nézett: megigézett!
Végre se oly nagyot vétett —

Jaj, de mit mond a király?
Jut eszébe és megáll.

Hát amint ott álldogál,
Csak megintlen mered rája
Ürgelyuknak kerek szája.
— Hopp, megállj!
Gondol egyet s ürgelyukba
Hosszú botját beledugja,
A subáját adja rája,

Kalapjával koronázza
És királynak véve ezt,
Kilencz lépést hátra lép,
Hárommal jő közelébb
S meghajolva szólni kezd:
— Jó reggelt, uramkirályom!
— Adjon isten, hív juhászom!
— Egy újsággal igyekeztem!
— Hosza hívem, add elejbem!
— Hát az aranyszőrű bárány

Belefúlt az ér vizébe . . .
— Ha utána nem fuladtál,
Hát a bőrit add elémbe!
— No ezzel se sokra mék,
Fikomadta teremtette! —
A motyóját összeszedte
S búsan ballagott odébb.

Pedig hát ez a leány
Mégis többet ért talán,

Nem csupán az egész nyájnál,
De magánál a királynál!
Az a kis száj s az a hang,
Mint erdőn a vadgalamb!
S az a súgár szép szemöldök,
Meg amilyen képet öltött,
Hogy az első csókot adta!
Hej ebadta!
Édes csók volt, az igaz,
Hanem drága volt biz az

S azért mégis,
Hogyha újra odamenne,
Egyebet mást most se tenne,
Még ha százszor haini kék is!
Jaj, de mit mond a király?
Jut eszébe és megáll.

Hát amint ott álldogál,
Csak megintlen mered rája
Ürgelyuknak kerek szája.

— Hopp, megállj,
Gondol egyet s ürgelyukba,
Hosszu botját beledugja,
A subáját adja rája,
Kalapjával koronázza
És királynak véve ezt,
Kilencz lépést hátra lép,
Hárommal jő közelébb
S meghajolva szólni kezd:
— Jó reggelt, uram-királyom!
— Adjon isten, híu juhászom!

— Egy újsággal igyekeztem!
— Dosza hívem, add elejbem!
— Hát az aranyszőrű báránykt
Parlagi sas tépte szét...
— Fogjátok meg, kössétek meg,
Üssétek le a fejét!
— Do ennyel se sokra mék,
Fikomadta teremtette!
A motyóját összeszedte
S búsan ballagott odébb.

Útja mellett szerteszét
A pipacsok integettek,
Tarka pillék incselegtek,
Kiabálta a rigó,
Milyen hunczut a biró,
S a vetésbül pittypalatty
Rákiáltott: ne szaladj!

Ámde ő csak elszaladt
S alig-alig vette észre,

Ahogy délre ép elérte
A királyi várfalat.
A jegenyefák alatt,
Mik a háznak őreül
Álltak rendbe kétfelül,
Egyet rántván a két vállán
S életét halálra szánván,
A kis ajtón csengetett.

A legjobbkor érkezett,
Mert a tornácz szegletében

Megterítve várta épen
A nagy asztal és körülte
A ház népe együtt ülve
S köztük az az idegen,
Aki tegnap reggelen
Bárányt akart venni tőle.
Az ölében mi lehet?
Az úristen verje meg,
Aranybárány aranybőre!
S most hült még el a legény,

Mikor meglátá szegény,
Hogy az asztal szegletén,
Kivel szíve tele volt:
Mosolyogva győzedelmén
S győzedelmét szégyenelvén
A királylány lehajolt.

Hát csupán kelepcze volt
Az a boldog tegnap-este!
Csupa tréfa, csupa csel,

Csalfa játék szívivel,
Tőrverés a becsületre!
De hisz akkor, szedte-vette,
A papkéve hátra még!
Nincs a nyelvre vetve fék!
A királyhoz odalép.
— Jó napot, uram-királyom!
— Adjon isten, hív juhászom!
— Egy újsággal igyekeztem!
— Nosza hívem, add elejbem!

— Hát az aranyszőrű bárány...
— Elveszett tán szőre szálán?
— A fejemnek grácia:
Nincsen ollyan nagy hiba!
— Hát mi baja nékie?
— Nincsen annak semmise!
— De beszélj hát rendibe,
'Sz így az ember meg nem ért!
Hova tetted, miért tetted,
Kinek adtad, mennyiért?

— Alásan megkövetem,
Felséges fejedelem,
El nem adtam semmi pénzért:
Odadtam egy feketéért...
— Teringette faszekere!
Csalával jár ám a csere!
Cserebárány merre van?
Hadd tekintem fel magam!
— Leütlethedd a nyakam,
Ó királyom, azt se bánom,

Ami vétkem, im kitárom:
Hogy a hajnal ütközött,
Cserebárány megszökött...
— Hogy nem voltál most szemes?
— Oly szelíd volt, oly kezes!
— S nem követted nyomdokát?
— Üztem árkon-bokron át
A mezőtül mindidáig...
— De csak nem az én portámig?
— Sőt azon is még belül...

— És meglelted?

— Engedelmet,

A szökevény itten ül

Felségedtül jobb felül!

A fekete cserebárány:

Ez a felséges királylány,

Ki oly ékes egy személy,

Hogy mióta ember él,

Szem nem látott nála szebbet,

Szelidebbet, kedvesebbet

S ha felséged rátekint
S megitéli szív szerint,
Biztos az lesz vélete!
Érdemes volt a csere!

Kaczag Mátyás szívibül,
Oldala fáj, könnye csordul,
Vendégéhez odafordul:
— No csak most állsz már csehül!
Tanú rá a kereszllányom:

Nem hazudott a juhászom!
Amit nyertem fogadáson:
Övé a fél korona! —
Nem felel rá a koma,
Pirul, sáppul, zöldül, kékül,
A karszékből majd kiszédül
S esze nélkül
Integet a fejivel,
Kapkod a két kezivel.
Friss szerelme vétkivel

Szégyenében a leány is
Bújna még a föld alá is, —
Ámde szemben
Átalellen
Áll a juhász kenényen,
Pödri bajszát kevélyen.

S nehogy ebbül az esetbül
Az apának kárja légyen
S hírén-nevén a leánynak

Foltot ejtsen holmi szégyen:
Elhítták az öreg papot,
Aki mindent rendbe hozott,
Leányt, legényt összeadott
S két lúd, egy liba,
Nincsen már hiba.

Lett takaros lakodalom:
Begyült a nagy sokadalom,
Sátor készült az udvaron,

Bársonyponyva, drága, fényes,
Száz öl hosszú, száz öl széles.
Borjút vágtak, ökröt süttek,
Száz hordó bort csapra üttek,
Kilencz banda vígat húzott,
A tizedik búsat nyúzott.
Holdfogytán volt és e végett
Annyi szurokgyertya égett,
Hogy kormos lett még az ég is.
Ott mulattam köztük én is.

Táncoltam a kisasszonynyal,
Vagyis már most: menyasszonynyal,
Kezet fogtam a juhászszal,
Vagyis már most: a királylyal
S hoztam ollyan nagy kalácsot,
Hogy bizony majd földhöz vágott, —
De az nem kap belüle,
Aki kétes felüle.

A betlehemi csillag

MAGYAR IRODALOMTÖRTÉNETI INTÉZET
7*
SZEGED

Zordon, köves pusztaság. A keleti hegyek mögül föltetszik a hajnal s piros fényt hint az alvó É v á r a, kinek csupa-rancz orczáin boldog mosolygás dereng, míg pilláira köny szivárog. Hátul szarvasbőrbe takaródzva térdel az őszbeborult

Ádám:

Megint virad. A rózsaszárnyu Úrim,
A fürgeöptű napvezér-szeráf
Derült mosolylyal hinti homlokának
Piros világát széles e világra.
Fényes lesz a föld, fényes lesz az ég,

Fényes lesz minden, mint az Isten arcza,
Csupán az én lelkem marad sötét,
Az én lelkem marad vigasztalan,
Mint rengeteg az Ararátnak ormán,
Mikor a telhetetlen éjszaka
Megeszi a világ tüzes szemét.
De im, ez a szem ujra felnyilik
S mikor e néma csúcsok leghegyében
Megtetszik első rebbenése,
Friss füttyivel vigan köszönt reá

A pusztai rigó a fűzek ágán —
S vijjogva veri össze szárnyait
Gyötrelmeimnek sűrü erdejében
A kétségbe'sés halálmadara.

Hát meddig űz még balkezed sulya,
Kegyetlen úr te, irgalmatlan Isten?
Hajam fehérebb, mint a szűz hó
A Demaverdnek széles vállain,
Im érczkarom lelankad és kezem

Reszket, miként a nyárfa levele!
Gyalogfenyőre vált a büszke czédrus, —
Csak kínjaimnak bokra nőtt az égig!
Ó Isten, Isten mire tartogatsz még?

Mióta hajszol haragod, azóta
Betévelyegtük a föld kerekét.
Orczánk sötétre égeté a nap,
De dél felé, a sívó pusztaságon,
Holott a sátán tartja lakhelyét

S megdermedett a szívünk északon,
Az örök télben, örök éjszakában,
Hol a fehér halál uralkodik.
Ijesztő árnyak nesztelen tanyáját,
Megbujdosók a rettegett vadont
Jeges fején virágtalan hegyeknek
S arczunk remegve fúrtuk a fövenybe,
Ha zúgott a vizek tömérdeke.
Ó hasztalan, jaj minden hasztalan!
Kimondhatatlan szenvedéseinkben

Megszánt az oktalan vadállat is,
S a sziklakő, hová fejünk lehajtók,
A puha pázsitnál puhábbra vált,
Vihar szelidült, felhő felszakadt,
Ha rohanó futása ránk talála —
Te meg nem változol soha!
Azóta még a föld is megcserélte,
Szelidre váltva, zordon arczulatját
S a csillagoknak rendje más az égen —
Csak a te szíved, az maradt a régi,

A hajhatatlan, a boszúra éhes,
Csak a te szíved, az a szívtelen,
Mely oly gyönyörrel játszadoz velünk,
Mint a gyerek a szárnyatört verébbel!

Vetettem búzát: jégeső·veré el.
Ütöttem sátrat: villám égeté fel.
Kertet kerítek: a víz eltemette,
Nyájam, gulyám volt: a homok megette.
Bármibe fogtam: mindig útam álltad,

Móra Ferencz

Bármerre menjek: mindig üldözöl
S virágos rónán, erdők bokra közt,
Ébrenlétemben, kúsza álmaimban
Lelkembe szegzed égető szemed
S megkínzol úgy, hogy nincsen arra szó!

De üzz, de verj! Én állom. Úgy terentél.
Légy jégeső: én bérczorom vagyok!
Te tengerár: én szomjazó homok!
Hullajts tüzet: én mély folyam leszek!

S csak csattogtasd haragod pőrölyét,
Olyan szikrák pattogzanak nyomába,
Melyek rád gyujtják tündöklő eged!
Csak verj, csak űzz, hisz' arra alkotál,
De engem verj és engem űzz magam —
Évát ne bántsd!

Akit fűszálnak szántál, óh te Bölcs,
Mely meghajol egy harmatcsöpp alatt is
S megrendül egy bogár lehelletén,

Mért gázolod meg szörnyű lábaiddal,
Mért zúgatod szünet nélkül fölötte
Kegyetlen szádnak haragos fuvalmát,
Te véghetetlen Szeretet!
És ami benne szentebb, mint te vagy,
Mért sujtolod a nőben az anyát?
Midőn a zsellérségbül számkivettél
És lettünk minmagunk koldusai,
Megszaporítád ivadékainkat,
Hogy gyarapítsad így is kínjaink

S midőn az átok áldássá levén,
Magzatjainknak serge édesíté
A nyomorúság hosszú éveit,
Haragod újra megüté a földet
És szétriaszta, mint az őszi szél
A buzogányos gyékény bóbitáit!
Százan valánk s ma egymagunk vagyunk;
Öregségünknek nincsen gyámolója,
Vadat helyettem senki nem nyilaz,
Erőtlen kézzel rőzsét Éva gyűjt,

S telét szívünknek senki nem heviti
A szeretetnek gügyögésivel!
Jaj, merre vagytok, édes véreink?
Túrjátok-e még a földnek rögét,
Vagy csontotok temetetlen fehérlik
Vadállatok sötét búvó-helyén?
Avagy talán . . . Jaj, újra látom Évát,
Egy köny, egy jajszó nélkül összerogyni,
Hírét vevén a testvérgyilkolásnak!
Ti is talán? . . . átok, ezerszer átok

A perczre is, amelyben alkotódtam,

A kézre is, amely megalkotott!

Fölkel, előre jön, megáll Éva előtt.

Orczája ime boldogan nevet

S csukott szemének mégis könnye hullik:

Megint a két fiárul álmodik!

Mosolygásával Ábelt öleli

S Kaint siratja könnyezésivel.

Megfogja Éva kezét.

Hajnallik, Éva! Hallod, Éva? Ébredj!

Éva (fölnyitja szemeit):

Ádám, te vagy? Mért keltettél föl, Ádám?

Ádám:

Sajnáltalak, álmodba sirni látván.

Éva:

A boldogság könyűit hullatám.

Ádám:

Még most is álmodsz? Ébredj szaporán!

Nézd, már faragtam új vándorbotot,

Szoritsd kezedbe és gyerünk tovább,

Terv nélkül, mint az üzött szarvasok,
Bújván, menekvén éhes farkasától
A bennünket nyomon üző haragnak.

Éva:

Ádám, hallgasd meg asszonyod szavát
És légy figyelmes szája szózatára!
Hogy elnyomott az álom e kövön,
Olyan volt, mintha szárnyam nőne és
Valami hítt, valami ösztökélt,
Hogy lebbentsem meg szárnyam tollait.

S a sugalomnak Éva engedett
És meglebbenté szárnya tollait
És felszökvén a légbe, elrepült.
Repült, repült a hosszu éjszakában,
Repült jajongó mélységek fölött,
Repült sirámtól zúgó rengetegben,
Repült vértengerek hullámin át,
Míg végre megszegültek szárnyaim
És megnyugasztni fáradt tagjaim,
Alálebegtem lassan ringatózva.

A föld aludt már, melyet lábam ére,
Dombok tövébe csendes rónaság,
De szertesszéjjel vidoran lobogtak
Pásztortüzek, az éjjel szemei
S piros világuk merre fényt vetett,
Nyájak hevertek békességesen,
A pásztorok közöttük szenderegvén.
Mikor leszálltam, egyik felnészelt
S körültekintve réveteg szemekkel
Ijedten riogatta társait:

Lélek szállt el közöttünk, emberek!
Az alvó nép legottan talpra ugrott,
Zavartan bégni kezdtek a juhok —
S e perczben ime kigyuladt az ég,
Csodás fény árasztá el a mezőt,
Fejünk felett kettéhasadt a menybolt,
Nagy rózsaszín csillag bukott ki rajta
S körötte ösmerős kerúbimok
Ez ösmeretlen szókat énekelték:
Hozsánna, Jézus született!

Megfélemedve álltunk ott, amíglen
A rózsaszínű csillag meg nem indult
S nem hangzék a kerúbok éneke:
Gyerünk utána, Jézus született!
S mentünk utána mind, kik ott valánk,
Megbátorulva a mi szíveinkben
S zengvén vidámán: Jézus született!
S amerre fürge lábunk elhaladt,
Ott szája támadott az éjszakának
S a fű, a fa, a szikla, a madár,

Mind azt harsogta: Jézus született!
S menénk, menénk, míg végre a közelben
Riadt ebeknek csaholása hangzék,
Min elcsodálkoztak a pásztorok,
Mert, amint mondák, Betlehembe értünk.
Mohval borított nádfedél felett
Megállt a csillag és mi bemenénk.
Mi bemenénk és leltünk ott belül
Egy ifju asszonyt s kisdedét ölében.
Az asszony, mint én, ép olyan vala,

Szomorú, sáppadt, szenvedő, csupán
A hómloka volt ragyogó neki,
Mint odafönt a szerafimoké.
Óh és a kisded, ó, hogy az milyen volt,
Azt Éva nyelve nem mondhatja ki!
Emlékszel, Ádám, a mi Ábelünkre,
Ki százszor szebb volt, mint az angyalok?
S én mondom, Ádám, én, az Ábel anyja,
Hogy ez a gyermek százszor szebb vala,
Ezerszer is szebb a mi Ábelünknél!

Ó, láttad volna, Ádám, mint örült,
Midőn a jámbor pásztoremberek
Elejbe rakják báránykáikat
S csókkal borították gyönge lábait!
De én, ki ama bűnömön kivül
A földön mit se mondhaték enyémnek,
Én félreálltam szégyenlős-szegényen.
De ő megláta így is és ime
Picziny kezével addig tapsikolt rám,
Amíg előtte porba nem borultam.

És akkor — ó jaj; Ádám azt hivém,
Hogy vétkes szívem száz felé szakad!
Mert kis kezét ahogy fejemre tette,
E perczben ének hallaték a menybül:
A kárhozatnak vége, vége,
Az égben üdv, a földön béke... (sírva fakad.)

Ádám (sírva):

A kárhozatnak vége, vége?...

Móra Ferencz

E perczben fejük felett meghasad az ég, feltetszik a betlehemi csillag, aranyos felhőn lebeg Mária a kis Jézussal s köröttük vigan éneklik a

Kerubok:

A kárhozatnak vége, vége:

Az égben üdv, a földön béke.

MAGYAR IRODALOMTÖRTÉNETI INTÉZET SZEGED

Tartalom

M. KIR. HORNYI MIKLÓS TUDOMÁNYEGYETEM
KÖNYVTÁRA
IDEIGLENES TÉNET I
TÉZETŐ

Tartalom

Oldal

Az aranyszőrű bárány 5

A betlehemi csillag 101

5

XA 18674

Raktár, kk Proveniencia Mt